

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av konventionen om tryggnad av det immateriella kulturarvet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition om godkännande av konventionen om tryggnad av det immateriella kulturarvet (RP 101/2012 rd) till kulturutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 29/2012 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Jukka Liedes, undervisnings- och kulturministeriet
- ordförande Klemetti Näkkäläjärvi, Sametinget
- forskningschef Päivi Happonen, Riksarkivet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den inom FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, Unesco, upprättade konventionen om tryggnad av det immateriella kulturarvet.

Syftet med konventionen är att trygga det immateriella kulturarvet, säkerställa att lokalsamhällets, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv respekteras och höja medvetandet på lokal, nationell och internationell nivå om det immateriella kulturarvets betydelse och därigenom även främja den ömsesidiga förståelsen. Vidare ska den främja internationellt samarbete och bistånd.

Konventionen förutsätter att parterna vidtar åtgärder i enlighet med konventionens bestämmelser, däribland bevarande, identifiering och dokumentering av och förteckningar över det immateriella kulturarvet samt forskning, skydd och bistånd i syfte att stärka det arvet. Dessutom ska parterna erbjuda utbildning och forskning i det immateriella kulturarvet samt främja samarbetet mellan olika aktörer nationellt och internationellt.

Genom konventionen upprättas en fond inom Unesco för att främja det immateriella kulturarvet. Parterna förbinder sig att minst vartannat år betala fonden ett belopp som uppgår till en procent av respektive stats årliga medlemsavgift till Unesco.

Konventionen trädde i kraft 2006, efter det att 30 stater som är medlemmar i Unesco hade satt

den i kraft. För Finlands del träder konventionen i kraft tre månader efter det att godkännandeinstrumentet deponerats hos Unescos generaldirektör.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Inom Unesco började man på 1980- och 1990-talen allt mer tala om att trygga det immateriella kulturarvet. Oron gällde särskilt sådana immateriella uttryck som traditionella sedvänjor, dans- och musikframträdanden och ritualer. Enligt den konvention som nu föreslås bli godkänd innefattar det immateriella kulturarvet företeelser som överförs från tidigare generationer och bevaras levande. Det kan handla om olika former av muntliga traditioner, scenkonst, sociala sedvänjor, riter och högtider och om kunskap, färdigheter och sedvänjor som rör naturen och universum. Utifrån dessa kan det uppstå föremål, t.ex. verktyg och hantverk, olika uttrycksformer, såsom visor, diktning och danser, eller sociala företeelser, såsom lekar och maträtter eller tillagningssätt.

Utskottet är för att Finland ansluter sig till Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet. Konventionens syften är att trygga det immateriella kulturarvet, säkerställa att berörda lokalsamhällens, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv respekteras och höja medvetandet på lokal, nationell och internationell nivå om det immateriella kulturarvets betydelse. På detta sätt bidrar konventionen även till ömsesidig förståelse människor emellan. Förståelsen för kulturarvet underlättar interkulturell dialog och ökar människors respekt för olika levnadssätt. Det är viktigt att göra arvet känt, för då tillägnar sig yngre generationer tidigare generationers kunskaper och färdigheter. Detta är särskilt viktigt med tanke på en fungerande samlevnad mellan minoriteter och majoritetsbefolkningen. Konventionen bidrar också till att stärka särdragen i den nationella identiteten och i lokalsamhällens identitet.

Konventionen förutsätter att parterna vidtar åtgärder i enlighet med bestämmelserna i konventionen. Hit hör bl.a. att bevara, identifiera, dokumentera och förteckna det immateriella kulturarvet plus forskning och utbildning. Enligt information till utskottet har vi i Finland inte systematiskt dokumenterat, förtecknat eller forskat i det immateriella kulturarvet. Vi har inte råd att förlora vårt immateriella kulturarv, menar utskottet. Kulturen reflekterar alltid förändringar i samhället och dess värderingar. En fortlöpande dokumentation av den immateriella kulturen är A och O för att vi ska förstå en levande och pluralistisk kultur och kunna bedriva vetenskaplig forskning. Därför måste undervisnings- och kulturministeriet se till att tillräckliga resurser avsätts för forskning och dokumentation.

När konventionen genomförs i Finland räcker det inte med att trygga majoritetsbefolkningens immateriella kulturarv utan det gäller också att särskilt värna minoritetskulturer. Särskild fokus bör då sättas på föremål som företräder det samiska och de etniska minoriteternas rika och särpräglade kulturarv.

Det krävs samverkan mellan organisationer som upprätthåller ett levande kulturarv och arkiv, museer och bibliotek som bevarar kulturarvet. Det är också angeläget att Finland, Norge, Sverige och Ryssland bedriver gränsöverskridande samarbete när det gäller att slå vakt om och forska i det samiska immateriella kulturarvet.

Grundlagsutskottets utlåtande

Regeringen granskar i propositionsmotiven i vilken utsträckning konventionen har bindande konsekvenser för riksdagens budgetmakt. Parterna förpliktas att vartannat år betala den ge-

nom konventionen upprättade fonden ett litet belopp, som kan täckas med de nuvarande anslagen. Konventionen förpliktar också till åtgärder för att genomföra konventionen och för de hithörande kostnaderna krävs riksdagens samtycke. Regeringen är inte helt säker på om riksdagens samtycke behövs för den lilla obligatoriska medlemsavgiften och anser därför att grundlagsutskottet bör yttra sig om propositionen.

Grundlagsutskottet anser att den betalnings-skyldighet som artikel 26 i konventionen medför för Finland inte kan anses så betydande med hänsyn till riksdagens budgetmakt att riksdagens samtycke skulle krävas på den punkten. Därremot är de i propositionen angivna kostnaderna

för att genomföra konventionen avsevärt högre per år. På den här punkten binder konventionsbestämmelserna riksdagens budgetmakt och kräver därför riksdagens godkännande.

Vad beträffar behandlingsordningen konstaterar grundlagsutskottet att konventionsbestämmelserna inte gäller grundlagen på det sätt som avses i dess 94 § 2 mom. och att konventionen följaktligen kan godkännas med enkel majoritet.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner konventionen.

Helsingfors den 28 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Leena Harkimo /saml
Mikael Jungner /sd
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf

Sanna Lauslahti /saml
Silvia Modig /vänst
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent
ers. Suna Kymäläinen /sd
Sari Palm /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.